

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Den Haag

29 maart 2006

Ons kenmerk

IB/2006/9557

Onderwerp

Europa-brief

De uitslag van het referendum van juni 2005 liet zien dat veel burgers vraagtekens zetten bij een aantal aspecten van de Europese ontwikkeling. Dat is begrijpelijk en gerechtvaardigd in een tijd waarin de Europese Unie zich snel ontwikkelt. Tegelijkertijd vormt de Europese Unie en vormt Europa de omgeving waaraan Nederland zich niet kan en niet wil onttrekken. De toekomst van ons land ligt binnen de Europese Unie en de meeste Nederlanders aanvaarden en steunen dit perspectief. Vanuit dat uitgangspunt wil ik bijdragen aan een zo transparant mogelijke presentatie van de Europese agenda.

De Regering stelt het helder in de "Staat van de Unie" 2005. Na het "nee" bij de referenda over het grondwettelijk verdrag in Frankrijk en Nederland is bezinning op de toekomst op zijn plaats. Tegelijkertijd kan de EU het zich niet veroorloven om stil te staan. Op veel terreinen, ook die van onderwijs, cultuur en wetenschap, blijft Europese samenwerking een duidelijke meerwaarde bieden. Europese samenwerking biedt nieuwe kansen aan scholen en musea, aan onderzoeksinstituten en aan hoger onderwijs – of het nu gaat om mobiliteit, het leren van talen, het uitwisselen van kunstcollecties of het verwezenlijken van onderzoeksprojecten op internationale schaal. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de beleidsterreinen onderwijs, cultuur en wetenschap hecht ik ook veel waarde aan "leren van elkaar" - het OCW-motto tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap van 2004. Het uitwisselen van ervaringen en Europese samenwerking houden de partners in Europa scherp en deze open coördinatie van kennis leidt - via *peer pressure* – tot kwaliteitsverbetering. Anders gezegd: Europa draagt bij aan de kwaliteit van onderwijs, cultuur en wetenschap in Nederland. En Europa bevordert de kansen van burgers die zich vrijer dan ooit tevoren kunnen bewegen in de Europese ruimte.

Ik geef hierbij mijn inzet op de Europese agenda voor onderwijs, cultuur en wetenschap en ik doe dat mede namens de beide staatssecretarissen. Ik heb deze brief afgestemd met de minister van economische zaken voor wat betreft wetenschap en onderzoek.

De Onderwijsraad heeft in een tweetal adviezen¹ gewezen op de groeiende betekenis van de Europese Unie voor het onderwijsbeleid en op de toenemende betekenis van Europa en internationalisering voor de Nederlandse (Europese) burger. In zijn advies van juni 2004 ("Onderwijs in Europa, Europese invloeden in Nederland") adviseerde de Onderwijsraad om "Europa" tot een vast punt op de

¹ De adviezen "Onderwijs in Europa. Europees Burgerschap en "Onderwijs in Europa. Europese invloeden in Nederland", beide van 7 juni 2004.

(beleids)agenda te maken. Het regelmatig uitbrengen van een "Europa-brief" zou daaraan, aldus de Raad, een positieve bijdrage kunnen leveren. De beide staatssecretarissen en ikzelf hebben, tegen de achtergrond van de bovengeschetste overwegingen, besloten de aanbeveling van de Raad niet alleen te volgen voor het terrein van het onderwijs, maar te verbreden tot het gehele beleidsterrein van ons departement.

Onderwijs, cultuur en wetenschap in Nederland hebben vele raakvlakken met de internationale omgeving van ons land. In deze brief gaat het in belangrijke mate om de Europese Unie – maar niet uitsluitend. Ook Europese samenwerking in andere kaders (bijvoorbeeld intergouvernementeel) is van belang. In breder internationaal verband moeten ook OESO en UNESCO worden genoemd. Ten aanzien van deze bredere internationale samenwerking zal ik, voor wat betreft onderwijs, binnenkort een aparte brief aan uw Kamer richten, bij wijze van beleidsreactie op het Advies van de Onderwijsraad inzake de Internationaliseringsagenda van het onderwijs². Voor wat betreft cultuur zal staatssecretaris Van der Laan, gezamenlijk met de staatssecretaris van buitenlandse zaken, u in de loop van april informeren door middel van de brief betreffende het internationaal cultuurbeleid.

Lissabon

De *Lissabon-ambities* (Europese top te Lissabon, maart 2000) hebben de samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie meer dan ooit relevant gemaakt voor onderwijs, cultuur en wetenschap.

De dubbele ambitie om een concurrerende *kenniseconomie* te combineren met behoud van *sociale samenhang* is zonder inzet op onderwijs en wetenschap onhaalbaar. "Lissabon" maakt in Europees verband zichtbaar dat onderwijs een groeifactor is die bijdraagt aan de vorming van sociaal kapitaal. Niet voor niets hechten mijn Europese collega's en ik veel waarde aan onder meer "een leven lang leren" en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten.

De nadruk van "Lissabon" op sociale samenhang betekent ook een rol voor cultuur en creativiteit. Sociale samenhang heeft immers een culturele dimensie en de interculturele dialoog draagt bij aan sociale cohesie en goed burgerschap. Cultuur en "Lissabon" raken elkaar vooral in de bijdrage die de creatieve industrieën leveren aan de kenniseconomie.

Voor een handelsland als Nederland zijn onderwijs, cultuur en wetenschap bovendien belangrijke vestigingsplaatsfactoren, die medebepalend zijn voor het aantrekken van economische activiteit. Deze functie wordt versterkt als onze inzet op deze terreinen wordt verrijkt door een Europese dimensie. In het vervolg van deze brief zal voor elk van de sectoren onderwijs, cultuur (en media) en wetenschap afzonderlijk worden ingegaan op de betekenis van het Lissabon- proces.

Onderwijs, cultuur en wetenschap: gedeelde bevoegdheid, primaat voor de lidstaten

Subsidiariteit is het leidend beginsel bij het functioneren van de Europese Unie. De bindende regelgeving van de Europese Unie op de terreinen onderwijs, cultuur en wetenschap is dan ook beperkt. Voor onderwijs en cultuur geldt bovendien dat de artikelen 149, 150 en 151 van het EU-verdrag harmoniserende wet- en regelgeving van de EU op die terreinen nadrukkelijk uitsluit. Dit is terecht. Onderwijs en cultuur zijn zodanig verweven met onze identiteit dat aansturing vanuit "Europa" niet aan de orde is of kan zijn.

Niettemin hebben sommige Europese bevoegdheden op het terrein van de interne markt meer rechtstreeks invloed op onderwijs, cultuur en wetenschap. Voor onderwijs is dit bijvoorbeeld de *richtlijn erkenning beroepskwalificaties*. Cultuur heeft te maken met de richtlijn 93/7/EEG inzake teruggave van cultuuroederen die op onrechtmatige wijze het grondgebied van een lidstaat hebben verlaten en EU verordening 3911/92 die uitvoervergunningen vereist voor bepaalde categorieën cultuuroederen voor bestemmingen buiten de EU. Op het gebied van media is er het regelgevend kader voor televisie-omroepactiviteiten (richtlijn televisie zonder grenzen), die gemeenschappelijke

² "Internationaliseringagenda voor het onderwijs, 2006-2011", 15 september 2005

minimum regels vastlegt die de basis vormen voor omroepwetgeving in elke lidstaat. De bevoegdheden van de Commissie ten aanzien van *staatssteun* zijn niet onbelangrijk voor het mediabeleid, en stellen ook kaders voor de beoefening van wetenschap in samenwerking met het bedrijfsleven. De *dienstenrichtlijn* kan gevolgen hebben voor zowel onderwijs, cultuur als wetenschap. Dit geldt ook voor wet- en regelgeving inzake werkgelegenheid en arbeidsomstandigheden.

Onderwijs en Europa

De open Europese onderwijsruimte

Onderwijssamenwerking in het kader van de Europese Unie is gericht op het realiseren van een open Europese onderwijsruimte. Het kader van deze samenwerking is in een aantal gevallen breder dan dat van de EU. Een "Europese Hoger Onderwijsruimte" komt tot stand via het intergouvernamenteel Bologna-proces waaraan inmiddels 45 landen deelnemen, een "Europese ruimte voor beroepsopleiding" via het Kopenhagenproces (32 landen), dat zowel intergouvernamenteel als communautair van karakter is. Via de samenwerking in het kader van ERISSE, het *Education Reform Initiative for South Eastern Europe*, worden ook de Balkanlanden bij de Europese onderwijsruimte betrokken.

De rol van de Europese Unie voor het Nederlandse onderwijsbeleid wordt bepaald door de open methode van coördinatie en door programma-activiteiten betreffende mobiliteit, transparantie en convergentie. De sleutelbegrippen van "Lissabon" – concurrerende kennissamenleving, sociale samenhang, groei, werkgelegenheid – werken door in het onderwijs.

Voor onderwijs heeft "Lissabon" zijn neerslag gevonden in het programma *Education and Training 2010*. De onderlinge vergelijking aan de hand van *benchmarks* is een concreet resultaat van het programma. Nederland en de andere lidstaten rapporteren tweejaarlijks over de stand van zaken en geven zo invulling aan de open methode van coördinatie. De rapportage maakt knelpunten zichtbaar – voor Nederland bijvoorbeeld het te hoge percentage voortijdige schoolverlaters – en laat tevens zien wat lidstaten doen om knelpunten aan te pakken.

In het kader van dit programma worden Europese prioriteiten concreet vertaald naar nationale acties. Ik verwijs naar het Nederlands Actieplan EU-benchmarks onderwijs (brief van 19 december 2003, kenmerk IB/2003/59836) en naar het Nationaal Hervormingsplan dat in 2005 voor het eerst werd uitgebracht. Die vertaling heeft ook concreet doorgewerkt in bijvoorbeeld de nationale consultatie over een *European Qualifications Framework*. Sedert het Nederlands EU-voorzitterschap van 2004 overleg ik over de Europese agenda regelmatig met het onderwijsveld. De doorwerking van "Lissabon" in het Nederlandse onderwijs en mate waarin de Lissabon-doelstellingen worden benaderd of bereikt zijn onderwerpen van een debat met representanten van het onderwijsveld later dit jaar, dat door de Europese Commissie wordt gesponsord.

Samenwerking over de grenzen wordt ook in wetgeving mogelijk gemaakt. In de voorgestelde Wet Hoger Onderwijs en Onderzoek is de mogelijkheid opgenomen van gemeenschappelijke graden (*joint degrees*) en ook de verplichting tot toepassing van de Lissabon-erkenningsconventie. Ook beoogt de wet de mogelijkheid te bieden van accreditatie van onderwijs aangeboden in buitenlandse vestigingen. In Bolognaverband bevordert Nederland het opstellen van een register van kwaliteitszorg en de samenwerking van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) met andere accreditatie-organisaties.

Strategische onderwijsagenda binnen de Europese Unie

Prioriteiten. Op het terrein van onderwijs onderscheid ik drie prioriteiten voor mijn Europese agenda voor het lopend jaar.

- Ik zet mij ervoor in dat de politieke boodschap van het *joint interim report 2006* (de Lissabon-rapportage zoals voorgelegd aan de Voorjaarsstop) op Europees en op nationaal niveau doorwerkt in beleid en actie. Kern van de boodschap: onderwijs en opleiding zijn kritische

factoren voor het lange termijn-potentieel van de EU en moeten worden beschouwd als prioriteiten voor investering; lidstaten zullen inzetten op intensivering van hervormingsprocessen, met name gericht op verhoging van kwaliteit en versterking van *governance*. Aandacht wordt gevraagd voor de driedubbele betekenis van onderwijs: voor de individuele ontplooiing, voor de economie en voor de sociale samenhang.

- Ik stimuleer een ruime aandacht voor de rol van universiteiten, hogescholen en (overige) instellingen voor beroepsonderwijs in de versterking van de Europese kenniseconomie en voor de noodzakelijke hervormingen in dit kader. Tevens streef ik naar een actieve Nederlandse inzet in het debat over de oprichting van een Europees Technologie-Instituut (*European Institute of Technology, EIT*), waarbij ik zowel de belangen van de Nederlandse excellente instellingen als de andere Nederlandse prioriteiten op onderwijs- en onderzoeksgebied in het oog zal houden. Ik ga in de paragraaf over wetenschap nader in op dit voorstel van de Commissie.
- Ik bevorder dat het Nederlands onderwijs zoveel mogelijk profijt heeft van de transparantie die door een Europees Kwalificatie Raamwerk (*European Qualifications Framework, EQF*) ontstaat. Daarbij zet ik in op een optimale implementatie van *Europass* en een voortdurende afstemming in het kader van het Kopenhagenproces.

De drie prioriteiten richten zich – in hun onderlinge samenhang - op *stelselversterking, versterking van Europese excellentie en van de bèta- en techniekdisciplines* en *vergroting van de transparantie*. Daarmee zijn het zowel Europese als nationale prioriteiten.

Aansluiten bij overige initiatieven van de Europese Commissie. Op dit moment speelt een aantal initiatieven om het realiseren van de Lissabon-doelstellingen op het terrein van onderwijs te bevorderen. Ik noem de volgende.

- Bevorderen van de kwaliteit van lerarenopleidingen. Onder auspiciën van de Commissie heeft een expertgroep de *common European principles for teacher competences and qualifications* ontwikkeld. Mede op basis daarvan worden thans indicatoren ontwikkeld waarmee de professionele ontwikkeling van leraren kan worden gemeten. Ik acht dit van groot belang voor de kwaliteit van lerarenopleidingen in Nederland en in Europa en ik zal Nederlandse expertise inzetten bij de ontwikkeling van de indicatoren.
- Ontwikkelen van sleutelvaardigheden. In december 2005 heeft de Commissie een voorstel *Key Competences for Lifelong Learning – a European Reference Framework* uitgebracht. Het voorstel betreft een gemeenschappelijk Europees referentiekader ter ondersteuning van nationaal beleid om alle burgers toegang te geven tot sleutelvaardigheden voor een leven lang leren. Naar mijn oordeel is dit een goed en voor Nederland uitvoerbaar voorstel, dat in zijn beknoptheid – acht sleutelvaardigheden staan centraal – een ijkpunt kan vormen in het nationaal beleid ten aanzien van curriculum en kerndoelen.
- *Europass*. Met *Europass* kunnen burgers in Europa hun kennis en vaardigheden op uniforme wijze vastleggen. Daarmee wordt het gemakkelijker om daadwerkelijk deel te nemen aan een echte Europese arbeidsmarkt – met alle kansen die deze biedt. In december jl. is *Europass* in Nederland officieel geïntroduceerd.
- *Actieprogramma “Leven lang leren”*. In november 2005 hebben Raad en Commissie een partieel akkoord bereikt over dit voorstel van de Commissie, dat het kader biedt voor de opvolging van de huidige Europese mobiliteitsprogramma's zoals Erasmus, Leonardo en Comenius. Nu het akkoord over de EU-begroting naar alle waarschijnlijkheid keuzes binnen dit programma vereist, is mijn inzet gericht op het realiseren van een voldoende niveau van kwalitatief hoogwaardige mobiliteit. Ik zal tevens gestalte geven aan de inrichting van een nationaal agentschap voor de uitvoering van het programma vanaf 2007.

Andere initiatieven die de realisering van de Lissabon-doelstellingen op het terrein van onderwijs bevorderen zijn de Commissie-voorstellen betreffende *mobiliteitshandvest* en *kwaliteit in het hoger onderwijs*, die thans ter behandeling in het Europees Parlement voorliggen. Beide voorstellen sluiten goed aan bij de nationale inzet op de betreffende beleidsterreinen.

De open methode van coördinatie, ofwel leren van elkaar, is bij de meeste van de genoemde prioriteiten een belangrijk instrument. Ik kies daarbij voor een kritische doch positieve opstelling. Het kritische element daarin vloeit voort uit mijn wens om, ook bij de vormgeving van leren van elkaar, acties en initiatieven steeds te beoordelen op aspecten van subsidiariteit en proportionaliteit (ook als deze begrippen niet strikt van toepassing zijn bieden ze een nuttig toetsingskader) – waarbij ik proportionaliteit ook vertaal in termen van bestuurlijke en administratieve belasting (bijvoorbeeld voor scholen).

Een initiatief waarbij in dit verband voorsnog vraagtekens moeten worden gezet, is het commissievoorstel betreffende de *Indicator Taalvaardigheid*. Ik sta wel achter het principe om de open methode van coördinatie specifiek ook op het talenonderwijs te richten – maar de bestuurlijke en administratieve uitwerking zoals die nu wordt voorgesteld lijkt een te zware (test)last te leggen op scholen, leraren en leerlingen. Ik zal erop inzetten dat de te ontwikkelen indicator zich leent voor een lichte implementatie en uitvoering.

Vraagtekens inzake de uitvoerbaarheid plaats ik ook bij de recente mededeling van de Commissie over meertaligheid.

In aansluiting op deze acties heb ik ook zelf initiatieven voor gezamenlijke acties op Europees niveau in gang gezet:

- Een Europese inzet op *evidence-based policy research* (EBPR). We willen weten wat werkt en wat niet met het oog op het versterken van de empirische basis onder de beleidsontwikkeling. Een aantal lidstaten wordt thans geconsulteerd over een Nederlands voorstel tot nauwere samenwerking. In een bijeenkomst van experts in Nederland zal nader worden bezien hoe Europese samenwerking daarbij gestalte kan krijgen.
- Ik heb meeneembaarheid van studiefinanciering op de Europese agenda gezet en wil die daar ook op houden. Ik wil die meeneembaarheid met ingang van het studiejaar 2007-2008 voor het hoger onderwijs uitbreiden tot alle landen die deelnemen aan het Bologna-proces om de mobiliteit van Nederlandse studenten in de Europese Hoger Onderwijsruimte te stimuleren. In het middelbaar beroepsonderwijs is met ingang van 1 augustus 2005 de studiefinanciering meeneembaar naar Vlaanderen en Brussel en Duitsland, voor wat betreft de sectoren Gezondheid en Welzijn, Metaal en Elektro en Economie en Administratie. Naast genoemde sectoren in de grenslanden is het eveneens mogelijk in een van de landen van de EER met studiefinanciering een beroepsopleiding te volgen die in Nederland niet verzorgd wordt, een zogeheten unieke opleiding.
- *Euroskills*. In 2008 zal de Europese beroepenwedstrijd *Euroskills* in Nederland worden gehouden. OCW ondersteunt dit samen met EZ en LNV en in samenwerking met de Europese Commissie.

Een recente ontwikkeling op het gebied van leren van elkaar, die ik van groot belang acht, is die van *peer learning*. Onder coördinatie van de Europese Commissie pakt een aantal lidstaten beleidsrelevante thema's op die zich lenen voor een *peer learning activity* (PLA) in Europees verband. Het interessante hieraan is de brede betrokkenheid vanuit het veld zelf. Een recent opgerichte *Education and Training Coordination Group* (ETCG) bewaakt onder voorzitterschap van de Commissie de samenhang tussen de PLA's. Ik verwacht veel van deze aanpak.

Europa en burgerschap

Europese samenwerking heeft meerwaarde voor het onderwijs, bevordert kwaliteit en biedt kansen door het stimuleren van transparantie en mobiliteit. Een ander aspect is de bijdrage die het onderwijs kan leveren aan de vorming van jongeren tot volwaardige burgers in Europa. Een aspect daarbij is kennis van de Europese instituties, maar minstens zo belangrijk is de kennis van de gemeenschappelijke waarden die aan de samenwerking in de Unie ten grondslag liggen. Het Nederlands onderwijs bereidt jongeren voor op Nederlands burgerschap – in Europa. In de kerndoelen en eindtermen van het primair en voortgezet onderwijs zal Europa een adequate plaats krijgen. De ontwikkeling van daarbij passende leermiddelen verdient aandacht. Ook hier kan van

andere lidstaten worden geleerd. Zo is in Oostenrijk een zeer inzichtelijk lesboek over Europa ontwikkeld, dat zich richt op het voortgezet onderwijs.

Een andersoortige Europese invloed is de uitwerking van de Europese integratie op burgers in Europa en de mate waarin het onderwijs inhoudelijk een "Europese dimensie" verkrijgt. In dit kader zijn er ook raakvlakken met onderwerpen die in het Europese cultuurbeleid op de agenda staan, zoals de interculturele dialoog.

Over dit onderwerp zal ik, in reactie op de moties Van Baalen en Schuyer³, samen met de Staatssecretaris van Europese Zaken, uw Kamer in mei a.s. per brief nader informeren. Hierin zullen wij ingaan op de wijze waarop "Europa" en (Europees) burgerschap in het onderwijs verder worden geïntegreerd.

Cultuur en Europa

Samenwerking in Europa op cultureel gebied heeft een meerwaarde, onverlet het feit dat cultuurbeleid een zaak van de lidstaten is. Ik noem het belang van een kritische reflectie op het proces van Europese eenwording, thema's als burgerschap en de interculturele dialoog en het verder ontwikkelen van een artistieke en intellectuele ruimte in Europa. Het respect voor de democratische waarden waarop Europa is gestoeld en de bescherming en onderhoud van culturele diversiteit in Europa zijn daarbij uitgangspunten. Bij het bevorderen van deze Europese basiswaarden speelt onderwijs een belangrijke rol.

Werkplan Cultuur 2005-2006

De huidige EU-prioriteiten staan in het Werkplan Cultuur 2005-2006, dat in november 2004 door de Raad is aangenomen op initiatief van het Nederlands EU-voorzitterschap. Deze zijn: de eerder genoemde creatieve industrie in het kader van de Lissabon agenda; digitale bibliotheken onder meer binnen het i2010-traject; mobiliteit van kunstwerken, collecties en tentoonstellingen, maar ook mobiliteit van personen; en een zogenoemd "Culture Portal" dat de informatie biedt over mobiliteit van kunstenaars, collectiemobiliteit en de interculturele dialoog. Nederland zal er bij het huidige en komende voorzitterschappen op aan te dringen dat het werkplan 2005-2006, dat dit jaar afloopt, een meerjarig vervolg krijgt.

Het "Cultuur 2000 Programma" wordt opgevolgd door het "Cultuur 2007 Programma". Dit programma richt zich niet op specifieke disciplines, maar staat open voor alle gebieden van kunst en cultuur en heeft drie doelstellingen: het stimuleren van mobiliteit van kunstenaars, het stimuleren van de mobiliteit van kunstcollecties, en het bevorderen van de interculturele dialoog.

Mobiliteit van kunstenaars en collecties

Kunstenaars, met name jonge en veelbelovende kunstenaars, moeten gelegenheid krijgen om zich te bewegen en te ontplooiën in de artistieke Europese ruimte. Het werkplan cultuur legt veel nadruk op het belang van mobiliteit van personen, waarbij ook het wegnemen van sociale en fiscale belemmeringen aandachtspunt is.

Tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap van 2004 is sterk ingezet op het bevorderen van collectiemobiliteit. Deze inzet blijft. Op Europees niveau zijn oplossingen nodig voor vraagstukken als indemniteit, al dan niet verzekeren en vrijwaring van inbeslagname. Op basis van de aanbevelingen uit het rapport *Lending to Europe*, dat werd opgesteld door een groep van onafhankelijke experts onder

³ Motie Van Baalen / Van der Laan (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 V, nr. 54); motie Schuyer c.s. (Eerste Kamer, vergaderjaar 2005-2006, XXX-A)

leiding van R. de Leeuw, zijn in Europees verband werkgroepen geformeerd om tot een concreet actieplan collectiemobiliteit te komen. Nederland zal een actieve bijdrage blijven leveren aan deze werkgroepen. Tevens zal Nederland er bij de komende voorzitterschappen, te beginnen bij het huidige Oostenrijks voorzitterschap, op aandringen dat er een begin wordt gemaakt met een actieplan voor collectiemobiliteit. Dit plan, dat eind 2006 gepresenteerd dient te worden, vormt een onderdeel van een door Nederland gewenst nieuw meerjarig werkplan voor de gehele EU-cultuursector. Ook de bestrijding van de illegale handel in cultuurobjecten blijven wij in Europees verband agenderen. De interdepartementale stuurgroep die toeziet op de implementatie van de conclusies van de voorzitterschapsconferentie 2004 werkt daaraan zowel in nationaal als in Europees verband.

Interculturele dialoog

De Europese Commissie heeft voorgesteld 2008 tot Europees Jaar van de Interculturele Dialoog uit te roepen. Doel is het bevorderen van de interculturele dialoog als middel voor Europese burgers om kennis en vaardigheden te verwerven die hen toerusten voor de open, maar complexe samenleving waar ze deel van uit maken. Jongeren vormen een bijzondere aandachtsgroep. Het jaar kent drie actielijnen: een informatiecampagne, een beperkt aantal acties op communautaire schaal en cofinanciering op nationale schaal van acties met een sterke Europese dimensie.

In het actieplan wil Nederland aandacht voor het uitwisselen van nationale *good practice* om de communautaire actie zo goed mogelijk te laten aansluiten bij nationale activiteiten. Ook wordt aangedrongen op betrokkenheid van onderwijsinstellingen en (culturele) niet-gouvernementele organisaties. Specifiek aandachtspunt is het expliciet noemen van de dialoog tussen geloven als verschijningsvorm van interculturele dialoog.

Nederland zal zich inzetten om deze dialoog zo succesvol mogelijk te voeren zowel Europees als nationaal. In Brussel spreken deze maanden Nederland en de andere Lidstaten er met de Commissie over hoe het EU-jaar in 2008 een daadwerkelijke meerwaarde kan hebben. De ambities van het jaar zijn groot, maar het budget is met 10 miljoen euro bescheiden.

Cultuur en economie

Het economische belang van creatieve bedrijfstakken is in deze brief reeds gemarkeerd. Vanwege het grensoverschrijdend karakter van de creatieve industrie is het belang van het stimuleren ervan, en het versterken van marktmogelijkheden op Europees niveau groot. Het Oostenrijks voorzitterschap heeft het thema creatieve industrie terecht geadopteerd, en daarbij weerklank gevonden bij de Commissie. Nederland spant zich er voor in dat komende voorzitterschappen het thema zullen blijven agenderen. Ook hierin is leren van elkaar het juiste motto. Nederland wil leren van de ervaringen van landen zoals het Verenigd Koninkrijk en Denemarken, die een pro-actief beleid voor creatieve bedrijfstakken kennen, en de eigen ervaringen met partners delen (zoals de *Creative Challenge Call* en het vernieuwende onderzoek rond vraagstukken over auteursrechten door *Creative Commons Nederland*). Het Nederlandse beleid is daarnaast gericht op een meer economische benutting van cultuur, denk aan ondernemerschap, *governance* en fiscale instrumenten ter bevordering van de geefcultuur (mecenaat).

i2010. Digitalisering

In reactie op het initiatief van onder meer *Google* om op mondiale schaal bibliotheekcollecties te digitaliseren, bevat de culturele paragraaf van het EU-programma "i2010" plannen voor digitalisering op Europees niveau. Deze zullen vorm krijgen in the *European Digital Library*, waarin digitale collecties van bibliotheken, musea en archieven toegankelijk zullen worden gemaakt. Nederland streeft ernaar dat nationale initiatieven een goede plaats vinden binnen de *European Digital Library*, bijvoorbeeld "Het Geheugen van Nederland". Nederland is actief betrokken bij Europese digitaliseringactiviteiten, bijv. het *Dynamic Action Plan*, een plan waarin problemen op het terrein van digitalisering aan te pakken voor de jaren 2006 en 2007. De Europese digitaliseringplannen zijn enerzijds een stimulans

voor sociale cohesie door het toegankelijk maken van culturele content in Europees verband en anderzijds betekenen zij een verdere impuls voor de creatieve industrie.

Op het terrein van de digitalisering van wetenschappelijke collecties is Europese coördinatie ook onontbeerlijk, bijv. waar het gaat om het ontwikkelen van standaarden. Er wordt uitgekeken naar de mededeling van de Europese Commissie over de toegankelijkheid van wetenschappelijke informatie, die in het bijzonder gericht is op digitale informatie. Hierbij wordt gestreefd naar een sterke positionering van de Nederlandse initiatieven voor het ontwikkelen van een Europese infrastructuur voor permanente toegankelijkheid van onderzoeksdata en wetenschappelijke publicaties. Waardevolle culturele en wetenschappelijke *content* kan een belangrijke bijdrage leveren aan de Lissabon doelstellingen. Het nationale beleid tot dusver biedt daartoe een goede basis.

Diversiteit van Cultuuruitingen. Ratificering UNESCO-verdrag

Op 20 oktober jl. stelde de Algemene Conferentie van UNESCO de conventie ter bescherming en stimulering van de diversiteit van cultuuruitingen vast. Over dit verdrag werd u vorig jaar al geïnformeerd (Kamerstuk 29.800 VIII, nr. 207). De Europese Commissie, die naast de EU-lidstaten bij het verdrag partij kan worden, heeft aan de Raad een voorstel gedaan om het verdrag namens de Gemeenschap te ratificeren.

Nederland is tevreden over het UNESCO-verdrag zoals vastgesteld te Parijs in oktober 2005 en onderschrijft de belangen van het UNESCO-verdrag, zoals door de Commissie verwoord. Nederland heeft loyaal meegewerkt bij de totstandkoming van het verdrag en zal zich inspannen om het proces van toetreding van Gemeenschap en Lidstaten tot het verdrag niet onnodig te vertragen. Nederland zal dan ook de toetreding tot het verdrag door de Europese Gemeenschap ondersteunen⁴.

Media/Audiovisueel en Europa

De audiovisuele sector is een sector van aanzienlijk economisch belang. In de gehele Europese Unie zijn enkele miljoenen personen werkzaam in de audiovisuele sector. De twee voornaamste pijlers van het Europese beleid op dit terrein zijn de Richtlijn 'Televisie zonder Grenzen' en het 'Media' programma ter stimulering van de audiovisuele industrie. Vanwege het grensoverschrijdende karakter van de media-, en in het bijzonder de audiovisuele sector wordt het belang van internationale afspraken en verplichtingen op dit terrein al jaren onderkend. De afgelopen jaren is de impact van voortschrijdende globalisering op de mediasector steeds duidelijker zichtbaar geworden. Op het terrein van het mediabeleid heeft de Europese Unie een gedeelde bevoegdheid, zoals tot uiting komt bij televisie- en omroepactiviteiten. In de richtlijn "Televisie zonder Grenzen" zijn gemeenschappelijke minimum-regels vastgelegd die de basis vormen voor omroepwetgeving in elke lidstaat.

Televisie zonder Grenzen. Interne markt voor omroepdiensten

De Richtlijn Televisie zonder Grenzen (1989) heeft een interne markt voor omroepdiensten gecreëerd, waarmee een impuls is gegeven aan de groei en versterking van de audiovisuele sector. Voor het verwezenlijken van de Lissabon-doelstellingen is verdere versterking van deze interne markt van waarde. Daarbij is het van groot belang om de juiste verhouding te vinden tussen harmonisatie op Europees niveau en de realisatie van de doelstellingen van het nationale mediabeleid. Dit belang geldt des te meer vanwege de bijzondere aard van het audiovisuele product. In een maatschappij die in toenemende mate om kennis- en informatie uitwisseling draait, is niet alleen de economische, maar ook de maatschappelijke en culturele waarde van het audiovisuele product van belang. Nederland zet

⁴ Zie ook BNC-fiche UNESCO-Verdrag Diversiteit van Cultuuruitingen dat uw Kamer binnenkort ontvangt.

zich in om de doelstellingen in het nationale mediabeleid - het garanderen van diversiteit, toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het media-aanbod - ook in een grensoverschrijdend medialandschap te waarborgen.

De Europese Commissie heeft in december 2005 een voorstel gepresenteerd voor de modernisering van de Richtlijn Televisie zonder Grenzen. De Commissie is van mening dat de huidige regelgeving in het licht van technologische ontwikkelingen in de audiovisuele sector niet langer volstaat, met name gelet op de toenemende convergentie, digitalisering en de opkomst van nieuwe distributiemethoden. Ook ik acht het van belang om de Televisierichtlijn uit 1989 te herzien op die onderdelen, waar de huidige regelgeving vanwege voortschrijdende technologische en economische ontwikkelingen niet meer voldoet. Aanpassing van de richtlijn, en daarmee minimumharmonisatie, is wenselijk om meer rechtszekerheid en meer uniforme regelgeving te creëren voor hedendaagse grensoverschrijdende audiovisuele mediadiensten in de Europese interne markt. Nederland is echter kritisch over de concrete wijze waarop de Commissie aan de herziening invulling geeft en heeft daarover in dit stadium nog veel vragen. Het kabinet beoordeelt het voorstel momenteel en zal hierover binnenkort een standpunt innemen.

Media 2007. Stimulering van de audiovisuele industrie

Het programma Media 2007 integreert de diverse componenten van de Europese audiovisuele keten en beoogt de communautaire maatregelen in de audiovisuele sector structureel te vereenvoudigen. Behalve voor het creatieve proces is het Media programma van belang voor het versterken van productiestructuren, veelal op MKB-niveau. Kerngedachte in het programma is dat de audiovisuele sector meer moet profiteren van de interne markt, waarbij de nadruk ligt op distributie van audiovisuele producties binnen Europa.

Nederland hecht waarde aan de speciale aandacht voor landen met een beperkt taalgebied c.q. een geringe audiovisuele productiecapaciteit, mede in het kader van de bescherming van de nationale culturele identiteit. Het programma is van grote waarde als aanvulling op het nationale stimuleringsbeleid, dat grotendeels gericht is op de totstandkoming van (nationale) audiovisuele producten. Het Media programma kan tevens een bijdrage leveren aan de interculturele dialoog.

In de brief over het filmbeleid, die uw Kamer begin april ontvangt, is het versterken van de internationale oriëntatie van Nederlandse filmmakers een belangrijk thema. Binnen Europa worden internationale filmprojecten gefinancierd uit Eurimages, het coproductiefonds van de Raad van Europa. Uit de recent verschenen evaluatie blijkt dat Nederlandse producenten relatief weinig aanvragen bij dit fonds indienen. De Mediadesk, het bureau dat met informatie en begeleiding van producenten een brug slaat tussen het Europees stimuleringsprogramma voor de audiovisuele sector en de Nederlandse filmsector, kan ook voor Eurimages deze betekenis krijgen door producenten te begeleiden bij hun subsidieaanvraag en hen beter wegwijs te maken in de Europese financieringsmogelijkheden. De positie van Mediadesk wordt daarom versterkt.

Protocol bij het Verdrag van Amsterdam. Publieke omroep

In het Verdrag ter oprichting van de Europese Gemeenschap wordt de culturele dimensie van de audiovisuele sector erkend. In een aanvullend protocol is vastgelegd dat de lidstaten bevoegd zijn om hun publieke omroep te financieren voor het vervullen van de publieke opdracht, omdat de doelstellingen van publieke omroepstelsels rechtstreeks verband houden met democratische, sociale en culturele behoeften van de samenleving en met de noodzaak mediapluralisme te behouden. Dit geldt ook voor de publieke omroep in het digitale domein.

Ik kan in dit verband niet onvermeld laten dat de Commissie momenteel een onderzoek uitvoert naar de financiering van de Nederlandse publieke omroep, tegen de achtergrond van de regels van de Europese Unie voor staatssteun aan publieke omroepen⁵. Ik zal uw Kamer hierover separaat informeren.

Audiovisuele sector en sociale cohesie

Een potentieel belang heeft de audiovisuele sector voor het vergroten van begrip tussen Europese culturen en om bij te dragen aan een gezamenlijke culturele identiteit en cohesie in Europa. Audiovisuele beeldtaal kan bij uitstek grenzen overschrijden. Europese samenwerking, coproductie en uitwisseling op audiovisueel gebied is dan ook een belangrijke aanvulling op het nationale cultuur- en mediabeleid.

Rapport WRR . Europees Mediabeleid

In 2005 wees de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid⁶ op de internationale dimensie van het mediabeleid en de verschuiving naar een internationaal georiënteerd en gereguleerd medialandschap. De Raad beval een 'Europees mediabeleid' aan, dat verder gaat dan het huidige Europese beleid voor televisieverkeer en het algemene mededingingsbeleid. Het kabinet zal dit voorjaar een reactie op het WRR rapport naar de Tweede Kamer sturen.

Wetenschap

De context: het Lissabonproces

Onderzoek en wetenschap hebben in Europees verband een belangrijke impuls gekregen door "Lissabon". Weliswaar was Europa ook vóór "Lissabon", via de opeenvolgende kaderprogramma's en via het in communautaire samenwerking uitbouwen van een "Europese Onderzoeksruimte", intensief betrokken bij onderzoek en wetenschap in de lidstaten en was het belang van een Europese c.q. internationale dimensie juist hier algemeen aanvaard. Maar nadat in 2000 de Europese regeringsleiders te Lissabon het concept "kenniseconomie" hadden gerelateerd aan de centrale, op verhoging van de concurrentiekracht gerichte ambities van de Europese Unie, zijn onderzoek en wetenschap – en innovatie – een centrale rol gaan spelen in het Lissabonproces. Daarbij is nadrukkelijk ook een streven naar meer samenwerking en een grotere mate van coördinatie tussen de EU en de Lidstaten, en tussen de Lidstaten onderling, aan de orde teneinde de concurrentie met andere economieën, zoals de Verenigde Staten maar in toenemende mate ook China en India, te kunnen blijven aangaan. Het gaat bij "Lissabon" overigens om meer dan economie. Europese samenwerking op wetenschapsterrein kan een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van internationale en maatschappelijke vraagstukken, zoals energievraagstukken en klimaatverandering.

De Lissabon-doelstelling krijgt geleidelijk vorm in de Europese Onderzoeksruimte. Het Kaderprogramma is een belangrijk middel om een "Europese Onderzoeksruimte" te realiseren waarin kennis en onderzoekers vrijelijk circuleren. In het Wetenschapsbudget⁷ heb ik benadrukt dat de Nederlandse wetenschap in toenemende mate deel wil uitmaken van de mondiale wetenschap, en het belang dat met name Europa voor de Nederlandse wetenschappelijke samenwerkingsrelaties heeft.

⁵ Zoals neergelegd in de Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de regels inzake staatssteun op openbare omroepen, 2001/C 320/04

⁶ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: 'Focus op Functies: uitdagingen voor een toekomstbestendig mediabeleid' (2005)

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 338, nr. 1.

Het Kabinet heeft, mede naar aanleiding van het AWT-advies "Nederlands Kompas voor de Europese Onderzoekruimte"⁸, het belang erkend van de Nederlandse deelname aan deze onderzoekruimte, echter zonder de eigen kennisbehoeften uit het oog te verliezen. Dit gaat verder dan samenwerking tussen wetenschappers, of tussen universiteiten en bedrijven. Het komt ook tot uitdrukking in de door OCW ondersteunde voortrekkersrol in verschillende samenwerkingsvormen tussen nationale wetenschapsprogramma's. Genoemd kunnen worden de samenwerking op basis van artikel 169 van het EG Verdrag (het in Den Haag gevestigde EDCTP), de diverse "ERA-netten" in het Zesde Kaderprogramma en – buiten EU-kader – in EuroHORCs en in de European Science Foundation (m.n. EUROCORES en EURYL, gericht op jonge onderzoekers).

De Lissabon-ambities zijn herhaaldelijk bevestigd in de verschillende Voorjaarstoppen sinds 2000. Bovendien hebben de regeringsleiders zich op de Voorjaarstop van 2002 ten doel gesteld dat de Europese Unie in 2010 gemiddeld 3% van het BNP zou moeten investeren in onderzoek en ontwikkeling, waarvan 2/3 te realiseren door het bedrijfsleven. Deze "Barcelona-doelstelling" wordt door toepassing van de open methode van coördinatie verder vormgegeven en speelt ook een belangrijke rol in de Nationale Hervormingsplannen die de Lidstaten, waaronder Nederland⁹, eind vorig jaar hebben ingediend. Op basis van de beoordeling van de nationale plannen roept de Commissie in haar 'Key Issues Paper' de lidstaten op om een kwantitatieve doelstelling voor R&D te formuleren. De bestaande relatieve Nederlandse doelstelling met betrekking tot de private R&D-uitgaven zoals opgenomen in het Nederlandse Nationale Hervormingsprogramma (top 5 in Europa in 2010 qua private investeringen) impliceerde, door de inmiddels grotere ambities van andere lidstaten, een toename van deze uitgaven tot ca. 2% van het Bruto Binnenlands Product in 2010. Gegeven de verwachte omvang van de publieke R&D-uitgaven in de komende jaren, brengt realisatie van deze relatieve doelstelling voor de private R&D-uitgaven Nederland dus al dicht bij de R&D-doelstelling van 3% voor de EU als geheel. Daarom zal Nederland het verzoek van de Commissie honoreren en voortaan een absolute doelstelling van 3% voor totale R&D-uitgaven in 2010 hanteren. Het realiseren hiervan zal voor het wetenschapsbeleid in de komende jaren een belangrijk aandachtspunt zijn.

Het belang van Onderzoek en Wetenschap voor economische ontwikkeling en groei komt tot uitdrukking in een prominente plaats op de agenda van de EU Raad voor Concurrentievermogen. Samen met mijn collega van Economische Zaken ben ik verantwoordelijk voor de Nederlandse inbreng voor het Europese onderzoeksbeleid in deze Raad. De plaatsing van Onderzoek en Wetenschap in een economische context laat onverlet dat mijn verantwoordelijkheid voor het scheppen van een onderzoeksklimaat dat uitdaagt tot optimale prestaties en wetenschap van hoog niveau richtinggevend is. In vergelijking met de beleidsterreinen Onderwijs en Cultuur heeft de Europese Unie overigens op het vlak van Wetenschap ruimere bevoegdheden en is van grotere betekenis voor de inrichting en werking van de nationale onderzoeksstelsels.

Het 7^e kaderprogramma

Tegen de achtergrond van de Lissabondoelstellingen en op basis van de discussie tijdens het Nederlandse Voorzitterschap heeft de Europese Commissie in april 2005 een voorstel geformuleerd voor het Zevende Kaderprogramma voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie (2007-2013), hierna KP7. Commissaris Potocnik heeft dit nadrukkelijk gepresenteerd tegen de achtergrond van de kennisdriehoek: Europa moet beter worden in het produceren van kennis door onderzoek, verspreiden van deze kennis door onderwijs en toepassing hiervan door innovatie. Het Zevende Kaderprogramma pakt gericht een aantal van de knelpunten aan. In het voorgestelde Kaderprogramma krijgt dit vorm door activiteiten gericht op:

- Het bevorderen van (publiek-private) samenwerking tussen universiteiten, industrie, onderzoekscentra, nationale onderzoeksprogramma's en overheden in Europa en met de rest van de wereld.

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 338, nr. 21.

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 21 501, nr. 290.

- Het bevorderen van de creativiteit en excellentie van grensverleggend en meer fundamenteel onderzoek, door oprichting van een European Research Council.
- Het ontwikkelen en versterken van het menselijk potentieel, door ondersteuning van training, mobiliteit en loopbanen van onderzoekers.
- Het verbeteren van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit van Europa.

In de Raad van 28 november 2005 is onder het Britse voorzitterschap een gedeeltelijk akkoord bereikt over de inhoud van KP7. De Raad is thans in afwachting van de standpunten van het Europees Parlement. Het Europees Parlement wacht echter op een gewijzigd KP7-voorstel van de Europese Commissie dat afhankelijk is van het interinstitutionele akkoord over de EU-begroting. Onder het Oostenrijkse Voorzitterschap is de behandeling begonnen van de in september 2005 door de Europese Commissie voorgestelde uitwerking van KP7 in een vijftal Specifieke Programma's (inclusief Euratom). Ook is gestart met de behandeling van het derde wetgevingsvoorstel dat is vereist voor de start van KP7, de Regels van Deelname. In de Raad voor Concurrentievermogen van 13 maart 2006 is over Specifieke Programma's en Deelnameregels gedebatteerd en naar verwachting zal hierover in de Raad van 29-30 mei een inhoudelijk akkoord worden bereikt. De besluitvorming over KP7 zal op zijn vroegst onder het Finse Voorzitterschap in de tweede helft van 2006 worden afgerond, zodat de eerste onderzoeksvoorstellen begin 2007 kunnen worden ingediend en continuïteit tussen KP6 en KP7 zal zijn gewaarborgd.

Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor onderzoeks- en wetenschapsbeleid zal ik, in afstemming met NWO, VSNU, KNAW en in nauwe samenwerking met de minister van Economische Zaken en het EZ-agentschap Senter-Novem, streven naar goede voorwaarden voor participatie vanuit Nederlandse universiteiten, onderzoeksinstituten en andere relevante instellingen in het Zevende Kaderprogramma. Mijn inzet zal, behalve op goede voorwaarden voor deelname aan onderzoekssamenwerking, nadrukkelijk ook gericht blijven op het bevorderen van excellent Europees onderzoek door oprichting van een European Research Council met voldoende financiële slagkracht, het bevorderen van de coördinatie tussen nationale programma's voor onderzoek en wetenschap, het vergroten van de rol van de Europese Unie bij het creëren en financieren van goede Europese onderzoeksinfrastructuren (waar mogelijk met ondersteuning van Structuurfondsen en Europese Investeringsbank) en het scheppen van betere voorwaarden voor de carrières en mobiliteit van onderzoekers binnen Europa. Tenslotte zal ik samen met de minister van Economische Zaken bij de behandeling van de Deelnameregels streven naar vereenvoudiging van deelname aan het Kaderprogramma, door vermindering van administratieve lasten en vereenvoudiging en verkorting van de procedures, voor zowel industriële deelnemers en MKB als ook universiteiten en andere kennisinstellingen.

Universiteiten en onderzoek; European Institute of Technology

In vervolg op de informele raad te Hampton Court van eind 2005, is de positie en hervorming van universiteiten onderwerp van bespreking geweest tijdens de Voorjaarstop van 23 en 24 maart jl. over het Lissabonproces. De Raad nodigt de lidstaten en de Commissie uit om de hervorming van universiteiten te ondersteunen, in het bijzonder wat betreft de productie, verspreiding en het gebruik van kennis en de vorming van effectieve innovatienetwerken. Als nieuw onderdeel van de herziening van de Lissabon agenda heeft de Commissie bovendien begin 2005 gesuggereerd een *European Institute of Technology* (EIT) op te richten, in eerste instantie naar voorbeeld van het Amerikaanse Massachusetts Institute of Technology (MIT). Een EIT zou op topniveau onderwijs moeten aanbieden, de beste studenten en onderzoekers aantrekken en een bijdrage leveren aan de excellentie, technologische kennisoverdracht en innovatie binnen Europa. Inmiddels heeft de Commissie een mededeling gepresenteerd waarin het concept van het EIT iets verder is uitgewerkt. Het EIT is informeel besproken door de ministers van onderwijs en de ministers van onderzoek en stond eveneens geagendeerd tijdens de voorjaarstop van 2006. De regeringsleiders hebben het belang van het versterken van netwerken en synergieën tussen excellente onderzoeks- en innovatiegemeenschappen benadrukt. De Europese Raad heeft ook aangegeven dat de European Research Council daarbij een leidende rol moet spelen. Tenslotte hebben de regeringsleiders de Commissie opgeroepen om uiterlijk

medio juni 2006 met een voorstel voor verdere maatregelen te komen. Ik zie overigens met belangstelling uit naar twee andere mededelingen die zijn aangekondigd over de hervorming van universiteiten en de relatie tussen universiteiten en onderzoek. Deze zijn van belang voor een goede positionering van universiteiten in Europa, en het beleid gericht op het bevorderen van een aantrekkelijke onderzoeksomgeving en het mobiliteits- en loopbaanbeleid voor onderzoekers.

Ik steun de Commissie in haar activiteiten om de excellentie in Europa op het gebied van innovatie en technologie te bevorderen. In dat licht bezien is competitie tussen instellingen en toponderzoekers een belangrijk uitgangspunt. Dat is het belangrijkste doel van de oprichting van een *European Research Council (ERC)*. Een *EIT* zou juist moeten bijdragen aan duurzame verbindingen tussen excellente onderzoeksgroepen, en onderwijs- en innovatietaken. Nederland verwelkomt in beginsel een dergelijk initiatief dat het concurrentievermogen van de Europese kenniseconomie in mondiaal perspectief kan verhogen en daarmee kan bijdragen aan de verwezenlijking van de Lissabonstrategie. De Commissie gaat uit van een netwerkconcept op basis van bestaande (netwerken van) excellente instellingen, met de intentie om de structuur van een EIT zo licht mogelijk vorm te geven. Dat verwelkom ik. Maar de nadere uitwerking zal wel nadrukkelijk aan een aantal voorwaarden moeten voldoen. Zo zullen onder meer de beoogde deelnemers nog moeten worden geconsulteerd over de vormgeving van de relatie tussen het centrale bestuur en de "kennisgemeenschappen" onder het EIT. Ook zal een EIT niet ten koste mogen gaan van de onderwijs-, innovatie en onderzoeksprogramma's waarover de Raad al inhoudelijk overeenstemming heeft bereikt en niet mogen leiden tot verdere versnippering, bijvoorbeeld in relatie tot de voorgestelde ERC. Inmiddels heeft het kabinet extra middelen beschikbaar gesteld voor een nadere samenwerking tussen de drie Technische Universiteiten in Nederland, die ook in het licht van de EIT-discussie veel meerwaarde kan bieden.

Inzet structuurfondsen

De uitbreiding van de Europese Unie en de besluitvorming over de EU-begroting voor 2007-2013 brengen met zich mee dat het aandeel van ons land in onder meer het Europees Sociaal Fonds sterk zal afnemen. Vanuit dit fonds wordt nu onder meer op onderwijsterrein een groot aantal projecten medebekostigd. Daar staat tegenover dat met de door de Europese Raad afgesproken sterkere nadruk op Lissabon, het aandeel kennisgerelateerde projecten toeneemt in de mede door Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling gefinancierde programma's. Ik heb begin april een bijeenkomst belegd om de instellingen op onderwijs- cultuur- en wetenschapsterrein te wijzen op de mogelijkheden die deze fondsen bieden.

Tenslotte

Intensivering van de inzet in Brussel. De afgelopen tijd is onderzocht hoe de Nederlandse inzet in de Europese Unie tot stand komt, vanuit de behoefte om te analyseren op welke manier en met welke methodes Nederland zich nog beter in de EU kan positioneren. Een belangrijk aspect daarbij is de analyse van de wisselwerking tussen "Den Haag" en "Brussel".

Die analyse is ook belangrijk voor onderwijs, cultuur en wetenschap. In haar rapport omtrent de coördinatie van de Nederlandse EU-inbreng heeft de Gemengde Commissie "Sturing EU-aangelegenheden" in haar eindrapport van juni 2005 gewezen op de wenselijkheid om efficiënter aanwezig te zijn bij de voorbereiding en het voortraject van nieuwe Commissievoorstellen en aangedrongen op meer aandacht voor en nadruk op de uitvoering en implementatie van EU-programma's en -regelgeving.

In dat kader heb ik drie OCW-ambtenaren gedetacheerd naar de Permanente Vertegenwoordiging te Brussel. Tevens zijn met steun van mijn ministerie vier deskundigen als *experts délégués nationaux*

("END-ers") bij de Europese Commissie gedetacheerd (DG Informatiesamenleving, DG Onderwijs en Cultuur en DG Onderzoek).

Voorts heeft de Onderwijsraad, in zijn advies van juni 2004, geadviseerd om in Brussel een vertegenwoordiging van het onderwijsveld te faciliteren – om te bevorderen dat ook voor de vertegenwoordigers van het onderwijsveld het actief optreden in Brussel nog meer vanzelfsprekend wordt en waar mogelijk te bevorderen dat op de onderscheiden onderwijsdossiers een eensgezind nationaal geluid klinkt. Met betrokkenheid vanuit het nationale onderwijs- en onderzoeksveld wordt thans gewerkt aan de totstandkoming van een voorziening voor de instellingen van onderwijs en van wetenschap – en op langere termijn ook van cultuur.

Inzet op leren van elkaar, op kwaliteit en op burgerschap. Europa is onze omgeving – van Nederland en van onderwijs, cultuur en wetenschap in Nederland. Ik heb in deze brief aangegeven dat ik van Europese samenwerking een meerwaarde verwacht, onder meer langs de lijn van leren van elkaar. Daarbij blijft de nationale beleidsverantwoordelijkheid onverlet, een verantwoordelijkheid die zich ook uitstrekt tot het bevorderen van burgerschap in Europa. Lissabon, de kennissamenleving en de ambities ten aanzien van groei en werkgelegenheid blijven holle begrippen indien cohesie en burgerschap niet aan de vitaliteit van Europa bijdragen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de minister van Economische Zaken en de Staatssecretarissen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven